

Regelverk om miljøvirkninger av gruveavfall

Ole Kristian Fauchald

Fridtjof Nansens institutt og Universitetet i Oslo

okf@fni.no / o.k.fauchald@jus.uio.no

EWMA dialogmøte om gruve drift

Kirkenes 10.-11. november 2015

Oversikt

- Komplekse regler; fragmenterte myndigheter
- Tre «sektoriserte» lover:
 - Mineralloven (NFD, DirMin)
 - Forurensningsloven (KLD, Miljødir)
 - Vannressursloven (OED, NVE)
- Tre «tverrgående» lover:
 - Grunnloven § 112 (JD)
 - Plan- og bygningsl (kommunen, fylket, KMD, KLD)
 - Naturmangfoldloven (KLD, Miljødir)
- Nøkkelbegreper: kompetanse og plikt

Mineralloven

- Miljøhensyn er «pliktlige hensyn» (§§ 2 og 48)
 - Begrenset anvendelsesområde til sjøs: eiendomsrett (§ 4)
- Skal ta hensyn til «bruker» v/ leting og undersøkelse (§§ 9 og 19)
 - Sannsynligvis snevert begrep.
- Grunneier fri til å akseptere miljøskader (§ 28)
- Uavklart hvilke miljøvilkår som kan oppstilles ved vedtak om utvinningsrett (§ 29)
 - Strengt formulert; så langt fokus på «prioritet», ikke miljø
- Kan oppstille miljøvilkår ved vedtak om ekspropriasjon, men ingen plikt (§§ 37, 38)
- Miljøvilkår ved driftskonsesjon (§§ 43, 51)
- Miljøhensyn: muligheter men mangler plikter

Forurensningsloven

Utslippstillatelse og avfallsdeponi

■ Utslippstillatelse

- Bredt skjønn basert på kost-nytte vurdering (§ 11), men kvalitetsmål i vannforskriften
- Adgang til omgjøring, fritt etter 10 år (§ 18)
- Nye kjemikalier i oppredningsprosessen
- Justering av produksjonsmengde

■ Gruveavfallsdirektiv: kap 17 i F-forskriften

- Definisjon av deponi som avfallsanlegg, egen tillatelse
- Gruveselskapene som operatører av avfallsanlegg

Vannressursloven

- Konesesjonsplikt – bare aktuelt for vannuttak?
 - Geografisk: «bunnen er preget av tilløp av ferskvann» (§ 2); «nevneverdig skade eller ulempe for noen allmenne interesser» (§ 8)
 - Kost-nytte vurdering, spesifikk og lang sikt (§ 25)
 - Samordning av tillatelser, sak-til-sak (§ 20)
- Vannforskriften og vannrammedirektivet
 - Geografisk: 1 nm utenfor grunnlinjen + territorialfarvann mht kjemisk kvalitet
 - Kvalitet, plikt til å unngå forverring, unntak i § 12
- Vernede vassdrag (§ 35)

Grunnloven § 112

- Kvalitetsstandarder
 - Pliktige hensyn?
 - Skranker for beslutningsmyndighet?
 - Handleplikt, i seg selv eller sammenholdt med lovgivning?
- Utredningsplikt
 - Konsumert av konsekvensutredningsregelverket?
 - Krav til innhold og utforming

Plan- og bygningsloven

- Regionale vannforvaltningsplaner (kap. 8)
- Kommuneplanens arealdel (kap. 10)
 - Sikre mineralforekomster for framtiden
 - Kommunenes planmyndighet i sjø
- Reguleringsplan (kap. 11)
 - Utarbeides av gruveselskapene
- Konsekvensutredning (forskrifter)
 - Samordning? Hvem blir hørt?
 - Interessefellesskap gruveselskap – kommune – utreder? Kvalitetssikring?
- Kommunenes skjønn ved planer og KU

Naturmangfoldloven

- Selvstendig betydning og virkning gjennom andre lover
- Selvstendig
 - Verneområder (internasjonalisering), utvalgte naturtyper, prioriterte arter (kap., V, VI og III)
 - Aktsomhetsplikt (§ 6)
- Virkning gjennom andre lover
 - Mangfold av arter og økosystemer (§§ 4, 5)
 - Prinsipper (§§ 7-12)
 - Verneområder: utenforliggende aktivitet (§ 49)

Konklusjoner

- Utstrakt delegasjon til regionalt og kommunalt nivå, samtidig som mye myndighet beholdes på statlig nivå
- Uklar kompetansedeling mellom kommuner, fylker, fylkesmenn, direktorateter, og departementer
- Få plikter for myndighetene
- utfordringer ved:
 - gjennomføring av EUs direktiver om gruveavfall, vannforvaltning og konsekvensutredninger
 - beslutningsprosessens lengde
 - diffuse og svakt organiserte interesser
 - sjødeponi: vilkår, kontroll, tilbakeføring

